

O umysłowych fundamentach zabawy w udawanie

Monika Chylińska [KUL]
moni.chylinska@gmail.com

Tezy:

1. pp [ang. *pretend play*] można opisać jako formę reprezentacji i/ lub działania/zachowania **"jak gdyby"** (*thinking/behaving/acting-as-if*) lub jako formę wyobraźni ucieleśnionej
2. istnieje specyficzna **trajektoria rozwojowa** zabawy na niby – różne formy tej zabawy występują u dziecka po sobie w określonej kolejności
3. kilka konkurencyjnych teorii wyjaśniających **umysłowe fundamenty** pp kłóci się obecnie ze sobą o jej naturę kognitywną (teorie te przedstawię)
4. opisu natury zabawy w udawanie **nie możemy sprowadzić jedynie do analizy zachowań**
5. studia nad zabawą w udawanie mają szczególne **znaczenie dla rozwoju badań** nad umysłem i komunikacją

jaka jest pp? [1]

- nieinstrumentalna
- związana z reprezentacją lub działaniem "jak gdyby"
- **nieliteralnie** odzwierciedla rzeczywistość

jaka jest pp? [2]

- przejaw kompetencji wyobrazeniowej

(myśl nieukierunkowana na prawdę; reprezentowanie stanów rzeczy, w których istnienie nie wierzymy)

jaka jest pp? [3]

- istnienie komponentu behawioralnego
- zachowanie + wyobrażenia = **wyobrażenia ucieleśniona** (*embodied imagination*, Carruthers & Picciuto 2016)

trajektoria rozwojowa pp [1]

- uniwersalna
- 3 – 5 r.ż.: *'high season' of imaginative play*
- 18 m. ż.: pierwsze przejawy

trajektoria rozwojowa pp [2]

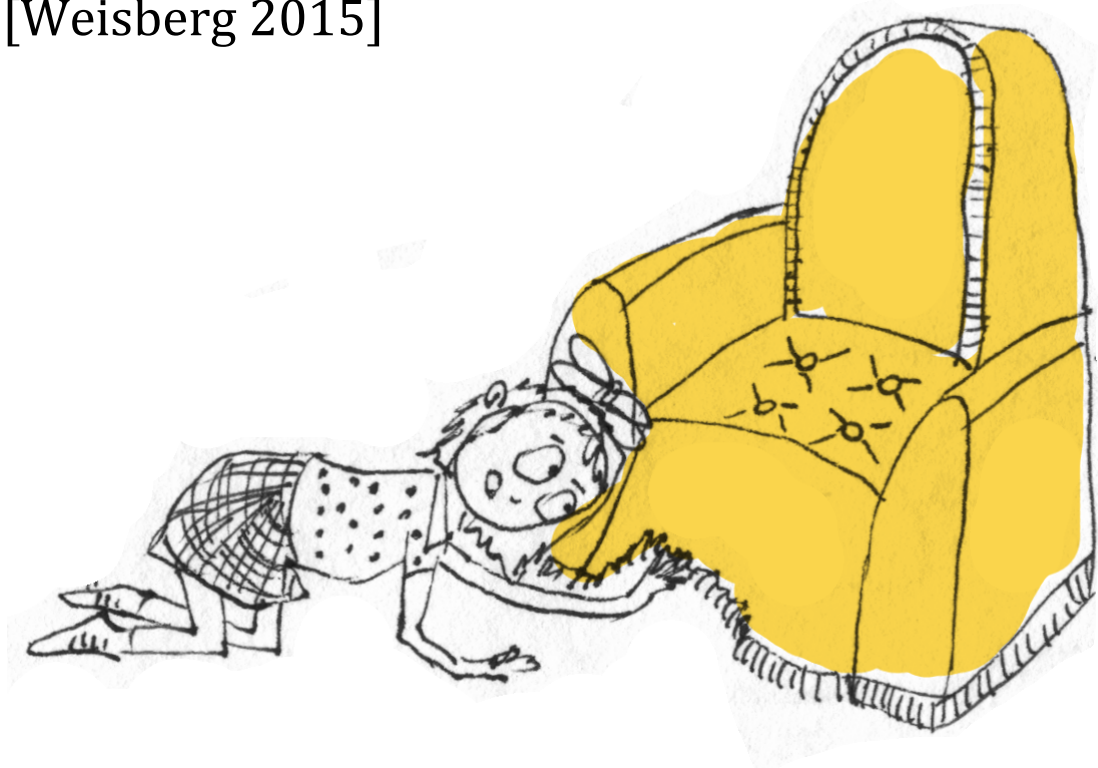
najwcześniejsza forma pp – **substytucja obiektów**:

(jeden przedmiot używany jest tak, jakby (*as-if*) był czymś innym)

1. najpierw (ok. 18 m. ż.) rekwizyty w pp nie odbiegają zbyt bardzo w swoim wyglądzie od swoich referentów (*referents*)
2. potem (w wieku ok. 2 lat) większy repertuar rekwizytów, które nie są tak bardzo percepcyjnie zbliżone do ich referentów

trajektoria rozwojowa pp [3]

3. we wczesnych latach (4-6 r.ż.) przedszkolnych dzieci zaczynają bawić się z **niewidzialnymi** obiektami, zaś udawanie objawia się całkowicie w ich wyobraźni [Weisberg 2015]

4. zabawa z **wyobrażonymi** – często niewidzialnymi –
towarzyszami między 6 a 7 r. ż. [Taylor 1999]
trwa ona zazwyczaj w poszerzonym przedziale czasowym

trajektoria rozwojowa pp [4]

trajektoria rozwojowa pp [5]

5. jeszcze starsze dzieci tworzą tzw. **parakosmosy**
(wyobrażone światy okupowane przez wiele bytów udawanych i podporządkowanych do własnych uwewnętrznionych zasad dzieci; por. Root Bernstein 2013).

- im więcej dzieci mają lat, tym **więcej** niewidzialnych rekwizytów angażują w pp, tym dłuższe i bardziej złożone czynności i narracje budują, a także stają się w swoich pp coraz bardziej społeczni
- 9-11 lat: koniec pp (dlaczego?)

fundamenty umysłowe pp [1]

1. to jest banan

(*primary representation*)

2. "to jest banan"

(*decoupled representation*)

3. „ten banan jest telefonem”

fundamenty umysłowe pp [2]

według Lesliego
być zdolnym do udawania,
to posiadać pojęcie
udawania
(waga metareprezentacji)

fundamenty umysłowe pp [3]

'dowód' na metareprezentacje:
→ dzieci jasno mówią
o tym, że coś udają

fundamenty umysłowe pp [4]

→ ale przecież dzieci w 18 m.ż. udają – jak możliwe byłyby u nich pojęcia i metareprezentacje?

1. krytyka MR: **behawioryzm**: *to pp is to behave as-if* [Perner 1991, Harris 1991]

→ a halucynacje? a przykład szermierzy?

2. krytyka MR: **intencjonalizm**: *to pp is to act as-if*
[Rakoczy]

fundamenty umysłowe pp [5]

3. krytyka MR: bawić się w udawanie to nie tylko zachowywać się czy działać jakby P, ale też – zarazem – to wyobrażać sobie, że P

→ pp to **ucieleśniona wyobraźnia**

→ not belief-like but imagining-like

→ Carruthers 2016

Peter Carruthers

fundamenty umysłowe pp [6]

4. krytyka MR: dzisiaj **enaktywizm**

→ analizy przedmiotów (zwanych afordancjami),
dzięki którym przebiega zabawa w udawanie

znaczenie pp dla badań kognitywistyki

1. udawać – to nie jest takie oczywiste
2. o naszej kompetencji wyobrazeniowej
3. ważny etap w rozwoju dziecka
4. istotne funkcje dla dalszego rozwoju:
  - teorie umysłu
  - myślenie kontrfaktualne
  - kreatywność / wyobrażenia
  - myślenie symboliczne (język)

dziękuję.

PS: kiedy i co Twoje dziecko po raz pierwszy udawało?

Literatura podstawowa:

- Carruthers P., Picciuto, E. (2014). The Origins of Creativity. W: E. Paul and S. Kaufman (red.), *The Philosophy of Creativity*, Oxford: Oxford University Press.
- Currie G., Ravenscroft I. (2002). *Recreative Minds: Imagination in philosophy and in psychology*. Oxford: Oxford University Press.
- Gendler T. S.: Imagination, [w:] E. N. Zalta (red.), *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (2011), <http://plato.stanford.edu/entries/imagination/>, dostęp: 12.10.15.
- Gopnik A. (2009). *The philosophical baby*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Harris P. L. (1991). The work of the imagination. W: A. Whiten (red.), *Natural theories of mind*. Oxford: Blackwell.
- Leslie A. M. (1987). Pretence and representation. *Psychological Review*, 94, 412-426.
- Leslie A. M. (1994). Pretending and believing: issues in the theory of ToMM. *Cognition*, 50, 211-238.
- Liao S. & Gendler T. S.: Pretense and imagination, *Wiley Interdisciplinary Reviews* 2 (1) (2011): 79-94.
- Picciuto E. & Carruthers P.: Imagination and Pretense, [w:] Amy KIND (red.), *The Routledge Handbook of Philosophy of Imagination*, New York: Routledge 2016: 314-325.
- Picciuto E. (2011). The pleasures of suppositions. *Philosophical Psychology*, 22, 487-503.
- Russ S. W. (2004). *Play in child development and psychotherapy*. Mahwah: Earlbaum.
- Weisberg D.S. (2015). Pretend play, *WIREs Cogn Sci*; doi: 10.1002/wcs.1341